

Уус-Алдан улууБун Тиит-Арыытаа5ы «Чуораанчык» о5о тэрилтэтэ

Аралдьыйыы сценарийа

Иитээччи аата: Тарабукина Анфиса Васильевна.

«Олонхо дойдутун туһунан оонньоулар».

Сыала: олонхо дьикти дойдутугар о5о интэриэһин тардыы, улахан киһи тылын болҕойон истэргэ уһуйуу.

Үөрэтэр соруктара: геройдар ааттарын билии, уобарастар ураты хаачыстыбалаахтарын билии.

Сайыннарар соруктара: толкуйдуур, эттик чаастарыттан хартыынаны холбоон таһаарар дьобуру сайыннарыы.

Иитэр соруктара: норуот айымньытынан киэн туттарга иитии, бөлөбүнэн оонньоохун култууратыгар уһуйуу.

Туттуллар матырыйааллара: экран, проектор, слайдалар.

Дьарык хаамыыта:

1. Үтүө кунунэн, о5олоор! (Иитээччи П.А.Ойуунускай ”Туналҕаннаах ньуурдаах Гуйаарыма Куо” олонхоттон быһа тардан аабыы)

Былыргы былдьаһыктаах дьылларым

Быралыйар быраман мындаатыгар,

Урукку охсуһуулаах дьылларым

Уларыыйар улаҕа өттүгэр,

Алдьархайдаах ааспыт дьылларым

Анаарыйар анараа таһаатыгар...

Абыс иилээх-сағалаах,

Атааннаах мөнгүөннээх,

Айгыр-силик бэйэкэлээх,

Алаҕаркаан-тэтэгэркээн

Аан ийэ дайды диэн

Ананан айыллан,-

Огноуллабуута үһү.

2. Оџолоор, мин тугу аахтым? (Олонхону). Бүгүн биһиги олонхо дойдутун туһунан оонньуулары оонньоохпут.

- Олонхоџо хас дойду баарый? (3).

- Ханнык дойдулар олонхоџо баалларый? (Үөһээ дойду, Орто дойду, Аллараа дойду).

- Биһиги дьарыктарга билсибит олонхобут кыраһыабай кыһа кимий? (Туйаарыма Куо)

- Олонхобут Үөһээ дойдутун бухатыыра кимий? (Ньургун Боотур).

3. "Көтүтүллүбүт тыллары таай". Мин олонхо геройун аатын сороџун эрэ этиэџим, эһиги көтүтүллүбүт тылы таайыахтааххыт.

а) Саха .....Тойон (Саха Саарын Тойон)

б) Сабыйа..... Хотун (Сабыйа Баай Хотун)

в) .....Дьырибинэ (Күн Дьырибинэ)

г) Уот..... (Уот Уһутаакы)

д).....Куо (Туйаарыма Куо)

е) Үрүн..... (Үрүн Уолан)

ж) Ньургун..... (Ньургун Боотур)

- Саамай сөп, барытын сөпкө эттигит.

4. Билигин төгүрүккэ туруоххайын эрэ, «Дьураа хара аттаах Дьулуруйар Ньургун Боотур» диэн оонньоуну оонньоохпут.

Иитээччи биир оџоџо Ньургун Боотур атын биэрэр, бэргэһэтин кэтэрдэр. Оџо төгүрүччү сүүрэр, икки оџо ардыгар атын уурар, ат икки өттүлэригэр турар оџолор икки аны утарыта сүүрэллэр. Ким бастаан аты ылбыт оџо, Ньургун Боотур буолар. Оонньоу хаста да оонньонор.

5. Экраны көрүн эрэ, туох көстөрүй? Экранна олонхо персонажтарын сорох чаастара көстөллөрүн боппуруос көмөтүнэн таайы.

Боппуруостар:

- Бу ханнык герой атын кутуругай? (Ньургун Боотур)

- Ханнык кыыс баттаџай? (Туйаарыма Куо)

- Ханнык дойдунуй? (Үөһээ дойду)

- Ханник герой атабай? (Уот Ухутаакы)

- Ханник дойдунуй? (Аллараа дойду)

- Отгон бу ханник дойдунуй? (Орто дойду)

9.Түмүк. Бүгүнкү ооньууларга ханник геройдар тустарынан кэпсэтибит?
Ким ханник ооньууну ордук сөбүлээтэ? Ооньуу ис хоһоонугар олонхо
ханник геройдарын туһунан кэпсэнэрий? (Ити курдук ыйытыыларга
эпиэттээһининэн иитээччи оҕолор олонхо туһунан билиилэрин өссө төгүл
чингэтэн биэрэбин.